

Hoofddocument informatiepakket

Geachte heer/mevrouw,

Op 4 september 2023 is de tijdelijke bescherming onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) beëindigd van personen zonder de Oekraïense nationaliteit met een tijdelijke verblijfsvergunning in Oekraïne (hierna: derdelanders), die zich vóór 19 juli 2022 hebben ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP). In het hoger beroep inzake de rechtmatigheid van de beëindiging van de tijdelijke bescherming van derdelanders heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna de Afdeling) op 17 januari 2024 uitspraak gedaan. De Afdeling heeft geoordeeld dat de tijdelijke bescherming van derdelanders niet per 4 september 2023 beëindigd mocht worden, maar wel van rechtswege eindigt op 4 maart 2024.

Dit heeft gevolgen voor de derdelanders zelf, gemeenten, opvanglocaties en gasthuishoudens. Het onderliggende informatiepakket informeert en ondersteunt gemeenten bij het proces rondom de beëindiging van de tijdelijke bescherming, zoals de beëindiging van de opvang.

In dit hoofddocument wordt ingegaan op de algemene ratio achter de beëindiging van de tijdelijke bescherming, de verschillende groepen die we onderscheiden binnen de totale groep aan derdelanders en wordt verwezen naar aanvullende stukken in dit informatiepakket.

1. Algemene ratio

Na de inval van Rusland in Oekraïne heeft Nederland direct ingezet op de opvang van ontheemden uit Oekraïne ongeacht hun nationaliteit. Toen de instroom stabiliseerde, heeft het kabinet op 19 juli 2022 besloten om vanaf dat moment geen tijdelijke bescherming te bieden aan derdelanders met een tijdelijke verblijfsvergunning in Oekraïne die zich op of na die datum in de BRP wilde inschrijven. Nu is ook duidelijk dat de tijdelijke bescherming van deze ca. 2.760 derdelanders, die zich voor 19 juli 2022 hadden ingeschreven in de BRP, eindigt op 4 maart 2024. Deze personen kunnen namelijk terugkeren naar het land van herkomst dan wel een ander land waar zij worden toegelaten. Wanneer derdelanders vrezen voor vervolging of onmenselijke behandeling in het land van herkomst, hebben zij de mogelijkheid (gehad) om de Nederlandse asielprocedure te doorlopen. Bij het vertrek van derdelanders wordt indachtig het staande beleid eerst ingezet op vrijwillig vertrek en eventueel daarna op gedwongen vertrek. Het recht op tijdelijke bescherming loopt tot en met 4 maart 2024 en in deze periode mag men blijven werken en heeft men recht op opvang. Op 5 maart 2024 start de vertrektermijn van 28 dagen. Gedurende deze termijn behoudt men het recht op opvang.

2. De gevolgen van de beëindiging van de tijdelijke bescherming

Het informatiepakket bestaat uit verschillende onderdelen die gemeenten ondersteunen bij het proces rondom de handhaving van de beëindiging van de tijdelijke bescherming. Hieronder wordt ingegaan op de verschillende subcategorieën die kunnen worden onderscheiden binnen de totale groep derdelanders:

- 1) Derdelanders die Nederland moeten verlaten (titelcode 98);
- 2) Derdelanders die reeds aangegeven hebben de asielprocedure te willen doorlopen (overdracht aan het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)) (titelcode 32);
- 3) Derdelanders die een reguliere verblijfsvergunning hebben voor bijvoorbeeld werk of studie.

Om gemeenten te ondersteunen bij het proces rondom de beëindiging van de tijdelijke bescherming is een visual van het proces gemaakt (bijlage 1B). Deze visual maakt snel zichtbaar welke stappen in grote lijnen genomen moeten worden. De visual wordt ondersteund met de aanvullende documenten in het informatiepakket.

Herkennen doelgroep

Het is belangrijk zicht te hebben op de doelgroep. Indien uw gemeente de verlenging van het convenant voor de gegevensdeling tussen IND en uw gemeente heeft ondertekend, ontvangt u op in de week van 22 januari een lijst met Burgerservicenummers (BSN) van derdelanders binnen uw gemeente waarvan de tijdelijke bescherming op 4 maart 2024 van rechtswege eindigt.

Het COA informeert gemeenten voor 14 februari welke derdelanders een lopende asielaanvraag hebben en daarmee overgaan naar - de verantwoordelijkheid van - het COA.

Op 5 maart 2024 klappende titelcodes om en wordt de Basisregistratie Personen (BRP) de nieuwe titelcode zichtbaar:

- Ontheemden die onder de RTB blijven vallen behouden titelcode 46 (dit kunnen ook derdelanders zijn indien zij permanent verblijfsrecht of een verblijfsvergunning asiel hadden in Oekraïne of indien zij als gezins- of familielid van een begunstigde onder de RTB);
- Derdelanders die uit Nederland moeten vertrekken krijgen titelcode 98;
- Derdelanders met een lopende asielaanvraag krijgen titelcode 32;
- Derdelanders met een verblijfsvergunning voor werk of studie hebben titelcode 21, 22 of 23.

Mocht een derdelander in de BRP een andere titelcode hebben, neem dan contact op met de ketenservicelijn van de IND.

Gemeenten kunnen deze titelcodes inzien in de BRP. De RvIG ondersteunt gemeenten door dagelijks een bericht te verzenden naar de BRP-mailbox met een overzicht van het BSN van de derdelanders van wie hun verblijfstitel is omgeklapt.

1) Derdelanders die Nederland moeten verlaten

Voor een aanzienlijk deel van de derdelanders gaat, nadat de tijdelijke bescherming op 4 maart voor hen eindigt, op 5 maart 2024 de vertrektermijn van 28 dagen lopen (de tijdelijke bescherming eindigt van rechtswege en de asielaanvraag is afgewezen, ingetrokken of buiten behandeling gesteld). Gedurende de vertrektermijn behouden zij recht op opvang en leefgeld. Zij mogen dan niet meer werken. Gedurende de vertrektermijn zijn derdelanders niet meer verzekerd onder de RMO. Eventuele zorgkosten worden door de derdelander zelf betaald of gedekt vanuit de Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden (CAK).

Beëindigen opvang en verstrekkingen

Wanneer de vertrektermijn afloopt en de derdelander geen gebruik maakt van de asielprocedure heeft hij geen recht meer op (gemeentelijke) opvang. Gemeenten beëindigen de gemeentelijke opvang en verstrekkingen daarom uiterlijk 2 april (einde vertrektermijn). Voor de particuliere opvang geldt tevens dat alle verstrekkingen moeten worden beëindigd. U wordt gevraagd om informatie beschikbaar te stellen voor gasthuishoudens over de mogelijke gevolgen van het voortzetten van de opvang (zie bijlage 3C).

Vertrek en vertrektermijn

De derdelander zonder rechtmatig verblijf in Nederland is vanaf 5 maart 2024 vertrekplichtig en dient Nederland te verlaten. Om zich op zijn of haar vertrek voor te bereiden, legt de IND een terugkeerbesluit met een vertrektermijn van 28 dagen op. Indachtig het staande beleid is de inzet eerst gericht op vrijwillig vertrek. Daarom is de aanmeldtermijn voor het remigratiebeleid verlengd tot en met 4 maart 2024. Wanneer niet vrijwillig wordt meegewerkt aan vertrek, kan gedwongen vertrek volgen.

Wanneer gemeenten na het aflopen van de vertrektermijn (dus na 1 april) opvang (of onderdak) blijven aanbieden aan derdelanders zonder rechtmatig verblijf onder de RTB, vangen zij zonder grondslag vreemdelingen op die Nederland moeten verlaten. Dit zou er mogelijk toe kunnen leiden dat ook andere vreemdelingen die geen recht op opvang (meer) hebben zich tot de gemeente wenden. De kosten voor deze opvang worden niet vergoed door het Rijk. Verlengde opvang komt dan ook voor rekening van gemeenten. Enkel indien de derdelander meewerkt aan vertrek en er concreet zicht is op vertrek in de nabije toekomst, kan de gemeente gedurende de periode na het einde van de vertrektermijn en tot aan het vertrek van de derdelander opvang voortzetten en deze vergoed krijgen. Zie hiervoor ook artikel 2, lid 1 onder f van de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne.

Derdelanders die aangeven alsnog de asielprocedure te willen doorlopen

Alle derdelanders hebben de mogelijkheid gehad om een asielprocedure te doorlopen en hebben dat mogelijk ook al gedaan. Indien iemand aangeeft opnieuw asiel te willen vragen, omdat hij of zij aangeeft te vrezen voor de eigen veiligheid bij terugkeer naar het land van herkomst, kan betrokkene worden verwezen naar de IND. **Let op:** het is nadrukkelijk niet de bedoeling om derdelanders na 4 maart 2024 zonder meer door te verwijzen naar het aanmeldcentrum in Ter Apel. De asielprocedure is bedoeld voor diegenen die bescherming nodig hebben omdat zij niet veilig zijn in hun land van herkomst.

Meer informatie

Bijlage 2A - Handreiking vertrek derdelanders uit de gemeentelijke opvang
Bijlage 2B - Modelbrief aankondiging beëindiging opvang en verstrekkingen
Bijlage 2C - Tekstblokken bezwaar tegen modelbrief
Bijlage 2D - Checklist vertrekgesprek
Bijlage 2E.1 - Flyer DT&V inzake remigratieregeling
Bijlage 2E.2 - Flyer DT&V – Engels
Bijlage 2E.3 - Flyer DT&V – Frans
Bijlage 2E.4 - Flyer DT&V – Russisch
Bijlage 2E.5 - Flyer DT&V – Arabisch

2) *Derdelanders die aangegeven hebben de asielprocedure te willen doorlopen (overdracht aan het COA)*

Een deel van de derdelanders heeft eerder aangegeven de asielprocedure te willen doorlopen en heeft daarom nog een lopende asielprocedure. Deze groep heeft recht op opvang bij het COA. Per 5 maart komen zij onder verantwoordelijkheid van het COA en worden, zodra er plek is en voor zo ver zij gebruik willen maken van hun recht op opvang, overgeplaatst naar de opvanglocaties van het COA.

In overleg met de regiocoördinator van het COA wordt in kaart gebracht welke derdelanders overgedragen moeten worden. Dat kan enkel administratief zijn, bijvoorbeeld als een derdelander op een logeeraadres kan blijven. Derdelanders die momenteel verblijven in de Particuliere Opvang Oekraïne (POO) kunnen, als zowel het gasthuishoudens als de derdelander daarmee instemmen, daar blijven en enkel administratief worden overgeplaatst naar het COA per 5 maart. Hiermee vallen zij ook onder de verantwoordelijkheid van het COA. In andere gevallen spreekt het COA ook met de gemeente af welke derdelander wanneer naar welke COA-opvanglocatie verhuist. Dit is op basis van vrijwilligheid van de gemeente. Meer informatie hierover vindt u in bijlage 3A.

Meer informatie:

Bijlage 3A - Opvang vanuit het COA
Bijlage 3B – Modelbrief aankondiging beëindiging verstrekkingen
Bijlage 3C - Informatie voor gasthuishoudens van derdelanders uit Oekraïne

3) *Derdelanders die een reguliere verblijfsvergunning hebben*

Derdelanders die een verblijfsvergunning toegewezen hebben gekregen voor werk of studie, of op een andere grond, behouden ook na 4 maart hun recht op verblijf en werk conform aantekening op de verblijfsvergunning in Nederland. Zij hebben vanaf dat moment echter geen recht meer op opvang. Hij of zij kan geen aanspraak meer maken op opvang en verstrekkingen onder de RooO en is zelf verantwoordelijk voor het vinden van onderdak.

3. Overige informatie

Als laatste bijlage van dit informatiepakket vindt u de QenA's (bijlage 4). Naast dit informatiepakket worden ook contactmomenten verzorgd tussen gemeenten en het Rijk om gedurende dit proces vragen te beantwoorden. U kunt uw vragen hiervoor stellen via: derdelanders.oekraïne@minjenv.nl. Overige informatie voor bijvoorbeeld derdelanders vindt u ook op de website van de [Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl).

Voorlichting vanuit VluchtelingenWerk Nederland

VluchtelingenWerk kan derdelanders informeren en voorlichting geven over hun (individuele) situatie, openstaande juridische (on)mogelijkheden, recht op asiel en terugkeerbegeleiding.

Op verzoek van een derdelander kan voorlichting plaatsvinden in de vorm van een individueel gesprek. In een gesprek kan bijvoorbeeld worden vastgesteld tot welke categorie derdelander hij of zij behoort en welke rechten, plichten, keuzes en acties hieruit volgen. In opvanglocaties met grote aantallen derdelanders (> 25 derdelanders) kunnen deze gesprekken worden ingeleid door middel van een groepsvoorlichting.

Voor organisatie en afstemming van deze gesprekken kan contact worden opgenomen met de teamleider van programma Oekraïne VluchtelingenWerk in de gemeente. Wilt u graag een webinar organiseren in uw regio over de verschillende subcategorieën die er in dit scenario ontstaan en wat de rechten en (on)mogelijkheden zijn voor iedere subgroep? Mail dan naar: helpdesk@vluchtelingenwerk.nl.

Contactgegevens ketenpartners:

COA: COA Informatielijn op 088 - 715 70 00 of info@coa.nl

IND: IND ketenservicelijn 088 0430500

DT&V: info@dtv.minvenj.nl

IOM: +31 (0)88 74644666 of +31 (0)70 3181500

VWN: oeukraine-contact@vluchtelingenwerk.nl